

ÅRSBERETNING

2024

MUSEUM
MIDTJYLLAND

ÅRSBERETNING 2024

Redaktion: Maja Theodoraki

Konceptdesign: Heavy

Fotos, hvor andet ikke er angivet: Maja Theodoraki

Omslagsfoto: Maja Theodoraki

Copyright Museum Midtjylland 2025

Museum Midtjylland

Vestergade 20

7400 Herning

CVR-nummer: 26793351

P-nummer: 1003344912

INDHOLD

Forord	3
Mission & vision	5
Museets formidling	8
Årets udstillinger	11
We are the Champions	13
Årets udgravninger	15
Hedegård	19
Samlingen, bevaring og indsamling	25
Forskning og publicering	28
Frivillige og venneforeninger	31
Sponsorater og partnerskaber	34
Et smugkig ind i 2025	36
Museum Midtjylland i tal	38

Kristine Holm-Jensen,
Direktør for Museum
Midtjylland

FORORD: VI SKIFTER GEAR

2024 har været et år, hvor Museum Midtjylland har satset stort, og inden for både forskning og formidling har vi skiftet til et højere gear. Indadtil i huset har det skabt et fornyet fokus, og udadtil har det skabt nye relationer, som kommer til at bære os i fremtiden.

ENDNU EN BESØGSREKORD

Museets besøgstal har efter et dyk i 2023 igen indfundet sig på rekordniveau. I alt har 32.857 gæster i 2024 fundet vej til Museum Midtjylland. Dermed overhaler vi besøgsrekorden fra 2022, hvor vi slog museets gamle rekord fra 1987. Af disse har 4.577 været elever og studerende. Det har været en indsats siden 2021, og det er glædeligt at se, at det giver gevinst, og at vi kan give fremtidens museumsbrugere en god oplevelse med kulturhistorien.

Vi har fortsat vores arbejde med at realisere målene i vores strategiplan, og det har styrket vores position som et centralt kulturhistorisk museum i regionen. Det gælder både vores udvikling af Klosterlund Museum, Tekstilmuseet og vores arbejde med forskningen.

UDGRAVNINGERNE VED HEDEGÅRD

Endelig kom dagen, hvor vi kunne stikke skovlen i jorden og starte udgravningen af jernalderborgen ved Hedegård. Det var kulminationen på hårdt, dedikeret og målrettet arbejde for at skaffe finansiering og samtidig et historisk øjeblik at lukke op til en så central del af forhistorien.

En særlig ære var det, da Hendes Majestæt Dronning Margrethe II besøgte udgravningen. Hendes interesse og engagement i vores arbejde har været en stor inspiration for både arkæologerne og de mange lokale og studerende, der har bidraget til projektet.

Det er også første gang, at vi har udfoldet vores rullende museum fuldt ud og tog begrebet åben udgravning til et helt nyt niveau. Derfor var der installeret en flot udstillingscontainer, som udgjorde en kerne i de i alt 4.797 besøgende i Hedegård.

SPORTSHISTORIE

I juni åbnede vi dørene til Tekstilmuseet og særudstillingen "We are the Champions", som

fejrer sportens og sportstøjets historie gennem de sidste 70 år. Sportshistorien har som antaget meget stor klangbund i det midtjyske og i befolkningen som helhed. Så det er et tema, som vi kommer til at dvæle ved, for det er en stor glæde for et museums menneske at lave formidling, som mange kan se sig selv i.

HÆRVEJEN

Hærvejssatsningen i Ikast-Brande Kommune har i 2024 for alvor fået luft under vinderne. Museet har været inviteret med ind i planlægning og medvirket til den handlingsplan, som Ikast-Brande Byråd har vedtaget. Det er et visionært projekt, hvor der bliver arbejdet aktivt med at udvikle kommunen som en turistdestination med fokus på natur- og kulturoplevelser ude i landskabet.

ÆRESBINDESØSTER

Personligt var en af årets største oplevelser, at jeg blev optaget som æresbindesøster i Hosebinderlauget. Det er en stor ære at følge i fodsporene på daværende museumsleder H.P. Hansen, der blev optaget i 1952. Optagelsen er en anerkendelse af museets arbejde med tekstilindustriens historie. På baggrund af et forhøjet driftstilskud fra Herning Kommune blev det i 2007 muligt at samle tråden op efter H. P. Hansens systematiske indsamling af viden om den midtjyske tekstilhistorie. Denne målrettede indsats har gjort, at museet i dag er landets førende inden for viden om og formidling af tekstilindustriens historie. Optagelsen var også historisk, fordi det var første gang, at en kvinde blev optaget i lauget.

BAG SCENEN

Når vi kigger tilbage på året, der er gået, er det vigtigt også at huske alt det bag scenen, som ikke er synligt, men som skal til for, at man kan fungere som professionel organisation. Det var eksempelvis en stor dag, da vi kunne igangsætte et topmoderne ABA-alarmanlæg på vores magasin i Kollund. Genstandene fra fortiden er kernen i alt, hvad vi gør på museet. Dem skal vi passe godt på. Det samme er det at være en velfungerende arbejdsplads, hvor medarbejderne har de bedste betingelser for at udføre deres arbejde. I den forbindelse er det også en stor glæde, at vi i eftersommeren kunne tage vores nye IT-system i brug, som både øger vores IT-sikkerhed og giver medarbejderne bedre arbejdsredskaber i dagligdagen.

VI GRAVER FORSAT

Den bygherrefinansierede arkæologi er stadig mærket af, at samfundsøkonomien generelt ligger på et lavere niveau end tidligere, hvorfor færre projekter sættes i gang. I alt har museets arkæologer i løbet af året gennemgået over 2.407 lokalplaner og byggesager fra de to kommuner tilsammen. Det er en lille nedgang i forhold til tidligere år. Inden for nyere tid har der været en lille stigning i antallet af byggesager, hvor vi nåede vi op på 2.997 sagsbehandlinger. I forbindelse med en udgravning af lokaliteten Store Lysgård i Vildbjerg fandt vi helt sensationelt bevaret bygningstømmer i et hus fra omkring 500 f.Kr.. At der var tale om et ganske særligt fund blev understreget af, at fundet i starten af året var at finde på Slots- og Kulturstyrelsens top ti liste over de største arkæologiske fund i 2024.

VI ER HER FOR JER!

2024 har været et vildt år, hvor der er blevet knoklet hele vejen rundt for at indfri ambitionerne i vores strategiplan. Ikke mindst har medarbejderne i 2024 vist, at de er museets vigtigste ressource, så museet med stor faglighed og en dedikeret indsats har løftet sig op til et nyt niveau. Vi er stolte af vores arbejde og de resultater, vi har opnået i 2024, og vi ser frem til at fortsætte med at udforske, bevare og formidle Midtjyllands rige kulturarv i det kommende år. Vi vil gerne takke alle vores besøgende, samarbejdspartnere og frivillige for deres støtte og engagement. Vi er her for jer, og uden jer ville vores arbejde ikke være muligt.

Vi håber, at denne årsberetning vil give et inspirerende indblik i vores aktiviteter og resultater i 2024, og vi ser frem til endnu et spændende år fyldt med nye opdagelser og oplevelser.

KRISTINE HOLM-JENSEN

Museumsdirektør

MISSION & VISION: DET VI GØR, ER, VIL & SKAL

Museum Midtjylland er en selvejende institution og et statsanerkendt, kulturhistorisk museum, som formidler og levendegør den midt- og vestjyske historie som en del af en lokal, men også national og international fortælling.

Museum Midtjylland bestod i 2024 af besøgsstederne: Frilandmuseet Herning, Herningsholm Museum, Klosterlund Museum og Tekstilmuseet.

Museum Midtjylland skal gennem indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling virke for at sikre kulturarven i sit ansvarsområde, som dækker Herning og Ikast-Brande kommuner.

Tilsammen fortæller de om hedeegnens rige kulturhistorie og industrisamfundets rivende udvikling; et fokusområde, som spænder fra stenalderbopladser, jæger-samlergrupper og hosebinderne til tørvegravere, skovriddere og syersker. Her fortælles om den helt fjerne fortid, som museet afdækker ved arkæologiske udgravninger og udstillinger. Men også om den nyere tid, hvor især tekstilindustrien har spillet

en stor og betydningsfuld rolle – ikke kun i museets geografiske område, men også for resten af Danmark.

VISION

- Museets forankring afspejler sig i et dybt engagement i vores lokalområde, hvor vi sammen skaber rammen om fællesskaber.
- Vi bruger kulturhistorien som et humoristisk og alvorligt rum for debat, refleksion og dannelse.
- Vores besøgssteder har klare profiler, der tager udgangspunkt i det enkelte steds særlige kvaliteter og i museets brugere.
- Vores kulturhistoriske formidling er båret af høj faglighed.
- Vi forsker og bevarer med udgangspunkt i mennesket bag vores materielle kulturarv og gør det sammen med museer og forskningsinstitutioner i ind- og udland.
- Museum Midtjylland er en attraktiv arbejdsplads, hvor medarbejdere og frivillige løfter i flok.

VORES MISSION

Vi belyser, hvordan mennesker i Midtjylland har forvaltet deres livsgrundlag gennem tiden.

Vi arbejder med at gøre kulturhistorien relevant og tilgængelig.

Vi er forankret i den materielle kulturarv, som vi bevarer og udvikler gennem forskning og formidling. Det gælder både vores eksisterende samlinger og den nye viden, vi skaber gennem arkæologiske undersøgelser og nyere tids fokuserede indsamling.

VORES VÆRDIER

MODIG

Vi tør eksperimentere med, hvordan vi forstår og formidler kulturhistorien.

DEDIKERET

Vi er kompetente og repræsenterer en høj grad af troværdighed og faglighed.

IMØDEKOMMENDE

Vi er folkelige og uhøjtidelige og møder vores brugere der, hvor de er.

PUBLIKUM & FORMIDLING

I sommers var 'Find fede fund' på Klosterlund Museum en stor succes.

Forrige side: En romerks reenacter fra åbningsfesten af udgravningen ved Hedegård: Romerne kommer.

ÅRETS HØJDEPUNKTER I FORMIDLINGEN

Det har været et godt og travlt år i formidlingen. I 2024 fyldte især to store projekter vores tid - det var udstillingen 'We are the Champions' og den arkæologiske udgravning ved Hedegård.

Udstillingen 'We are the Champions' åbnede med en stor folkefest d. 7. juni, hvor ca. 800 fandt vej til udstillingen, Føtex gav sliders og Herning Gymnastikforening optrådte på Gl. Skolevej med både spring og dans. Vi havde også besøg af Blue Fox og FCMs maskotter og Verner Blaudzun og Liselotte Gøttsche Damgaard åbnede udstillingen. Læs mere på side 10.

SAMARBEJDER

Samarbejdet med Historisk Forening for Herning Kommune og Museumsforeningen for Museum Midtjylland, Herning fortsatte ufortrødent i 2024. Vi har i 2024 afholdt 10 fælles

arrangementer til gavn for alle tre aktører – med mange og glade gæster.

I forbindelse med udstillingen 'We are the Champions' arrangerede vi i samarbejdet blandt et stort foredrag i Huset no.7. 'Sports-historie fra 1970'erne og 1980'erne' hed det og Historisk Forening havde samlet tre "gamle" Herning sportsfolk, som på hver sin måde og på hvert sit felt, har betydet meget for sporten i Herning i perioden: Verner Blaudzun i Herning Cykelklub, Helge Sander i Herning Fremad og Liselotte Gøttsche Damgaard i Herning Badmintonklub. Sportskommentator Jimmy Bøjgaard, som har sine sportslige rødder i Herning Tennisklub, interviewede de tre "gamle" sportsfolk og lokkede historierne frem. I baggrunden blev der vist fotos fra deres private albums.

I 2024 samarbejdede vi desuden med Ikast-Brande Kommune og Lokalhistorisk Arkiv i Ikast om projektet 'Den røde tråd'. Sammen med Lokalhistorisk Arkiv i Ikast og dets frivillige

har vi kortlagt, hvor alle Ikasts tekstilvirksomheder har ligget igennem tiden.

I 'Den røde tråd' er der mulighed for at dykke ned i historien bag hver enkelt tekstilvirksomhed i Ikast. Gennem en digital platform kan man læse historierne om de mange tekstilvirksomheder i Ikast lige der, hvor man er, om det er på gåtur i gaden, på Ikast Bibliotek eller derhjemme. I samarbejde blev der desuden lavet en folder, der omtaler projektet.

NYE TILTAG

Ud over de mange fælles arrangementer har vi i år introduceret nye initiativer i vores faste program. På Klosterlund Museum har børn og unge i store dele af sommeren kunnet finde 'Fede Fund'. Alle dage i museets åbningstid i skolernes sommerferie har eventyrlyste børn fået udleveret et arkæologikit og haft mulighed for at gå på opdagelse i en lille "udgravning" med skjulte skatte. Tiltaget er en del af vores strategi om at skabe særlige oplevelser for gæsterne, når vi har større projekter eller udstillinger på programmet.

Når vi arbejder med større projekter som Hedegård og 'We Are the Champions', stræber vi nemlig efter at skabe synergi på tværs af aktiviteterne. Dette gør vi fx når vi holder et foredrag om sportshistorie i forbindelse med sportsudstillingen, ligesom vi har udviklet en aktivitet på Klosterlund Museum, der peger i retning af udgravningen ved Hedegård. På den måde henviser oplevelserne til hinanden, og vi giver både gæsterne mulighed for at få ekstra relevante oplevelser og skaber samtidig opmærksomhed om museets mange tilbud.

UNDERVISNING

Museum Midtjylland havde et rekordår med 4577 børn og unge, der modtog undervisning i 2024. Dette værende fra indskoling til studerende på videregående uddannelser. Tekstilmuseet og museet tilbud om at undervise ude på skolerne i Ikast-Brande og Herning Kommune var højdespringerne.

Undervisning deltog i den arkæologiske udgravning ved Hedegård, hvor denne stod for oplæring af universitetsstuderende i undervisning i forbindelse med deres uddannelse.

Udover dette var undervisning en del af pilot-

projektet "Produktionens Danmark", der arbejder på at oplyse skoleelever om mulighederne for at arbejde i produktionsfagene. Et projekt, der tager udgangspunkt i samarbejde mellem museer og produktionsvirksomheder, hvor museet i samarbejde med Brændgårdskoen udviklede undervisning og besøgte tekstilvirksomheden Dilling. Produktionens Danmark er sidenhen kommet på finansloven og vil tilbydes på museet de kommende tre skoleår. Projektet blev ledet af formidlingsassistent, Louise Knudsen, der blev fastsat ved årets begyndelse.

Undervisning har arbejdet sammen med Herning Kommune i DM-ugen, hvor mere end 500 mellemtrins elever oplevede museet med udgangspunkt i udstillingen "We are the Champions". En udstilling som undervisning bidrog til i form af tanker og behov om undervisning, og hvor der nu er et fast undervisningstilbud til skoler. Derudover har undervisning bidraget til Børnefolkemødet i Herning Kommune samt den årlige grønne inspirationsdag til alle kommunes dagtilbud.

I et samarbejde med Ikast-Brande Kommune "Historien som driver" bidrog museet med undervisning på Tekstilmuseet for mellemtrinnet. Dette efterfulgt af besøg på de lokale tekstilvirksomhederne DK Company og Claire. Tilbuddet med undervisning og buskørsel til Herning Kommunes 3. klasser "Hvor er det, du kommer fra" fortsatte med et stabil besøgstal. Tilbuddet blev testet på 3. klasser i Ikast-Brande, der tog forløbet til sig.

Projektet "Bind og bæredygtighed", der var støttet med midler fra Kultursamarbejdet Midtvest, blev afsluttet. Dette resulterede i gode samarbejder med SDU og har skabt en ny brugergruppe hos uddannelsen for social- og sundhedsassistenter. Projektet skabte opmærksomhed og dialog hos skoleklasser omkring den endnu tabuiserede menstruation og forbruget af hygiejnebind.

MAJA THEODORAKI

Kommunikationsansvarlig

KATRINE LEWINSKY MOESTRUP

Undervisningsinspektør

**UDSTILLINGER &
UDGRAVNINGER**

Maria Kirk Mikkelsen
udstillede 'Sildeben'
på Tekstilmuseet i
2024.

Forrige side:
Fra udstillingen
'Rhinsten,
rumklang & rober'
på Hørningssholm
Museum.

ÅRETS UDSTILLINGER

Arbejdet med vores udstillinger er en kombination af permanente udstillinger med grundfortællinger fra vores lokalområde, og kortere særudstillinger, som relaterer sig til vores arbejdsområder. Her er en oversigt over museets nyopsatte udstillinger og særudstillinger fra 2024.

FRA BINDSTOUW TIL STRIKKECAFÉ

21. MARTS - 1. AUGUST 2024, TEKSTILMUSEET

I denne udstilling på Tekstilmuseet trak museet en tråd fra fortidens bindestuer til nutidens strikkecaféer. I udstillingen kunne publikum opleve strikkede unikaværker og blive inspireret af gamle og nye måder at skabe strikkefællesskaber. Publikum blev også inviteret til at strikke videre på strikketøj, der i løbet af udstillingen voksede frem ved gæsternes fælles hjælp.

Bindestuer var en udbredt skik i det midtjyske i slutningen af 1800-tallet, hvor flere familier

samledes for at strikke sammen. På den måde kunne man få sig en hyggelig stund og en god sladderhistorie samtidig med, at man kunne deles om det sparsomme lampelys og få noget fra hånden.

Også i nutiden er der massiv opblomstring af strikning og strikkefællesskaber såvel fysisk som gennem communities online. Hvor der tidligere blev strikket af nødvendighed, strikkes der i nutiden af lyst og som udtryksform.

Bag udstillingen stod GarnElskende Mesdames også kaldet GEM'erne, der er en dedikeret gruppe af håndstrikkere, der går i gemmerne på landets kultur- og kunstinstitutioner og lader sig inspirere til nyt, unika strik.

GEM'ernes formål er at sætte fokus på vores kulturarv, især den kvindelige, gennem udstillinger af unika-værker, der er inspireret af museers og institutioners samlinger og af samtidens trends. De søger at skabe fokus på

de gamle håndværk og på kulturarven samtidig med, at de viser, hvordan den kan inspirere til nye tekstiler. Deres medie er håndstrik, ikke blot som brugsgenstande, men også som udstillingsgenstande og installationer.

WE ARE THE CHAMPIONS

ÅBNEDE 7. JUNI, TEKSTILMUSEET

I sommeren 2024 åbnede Tekstilmuseet den nye store satsning: en udstilling om sport, sportshistorie og mode. 'We are the Champions' åbnede d. 7. juni med en stor folkefest, hvor over 800 mennesker deltog.

Du kan læse mere om udstillingen på s. 10.

DANSK DESIGN INDTAGER OL

2. JULI - 11. NOVEMBER 2024, TEKSTILMUSEET

I anledning af Tekstilmuseets nye sportsudstilling 'We are the Champions' og OL i Paris i sommeren 2024 opsatte museet særudstillingen 'Dansk design indtager OL'.

Til De Olympiske Lege i Moskva i 1980 var det det populære danske modebrand Dranella, som designede tøjet til de danske atleter. Bag Dranella er ægteparret Drasbæk og deres tøj blev i 1960'erne og 70'erne synonym med det at være samfundsbevidst og at turde stille krav som forbruger. OL-dragterne skulle skabe fællesskab og national fortælling.

Siden har der været tradition for, at andre kendte danske mærker leverer det tøj, som OL atleterne bærer i OL byen. I 2024 står BESTSELLER for femte gang for tøjet og i udstillingen var der også et smugkig på det tøj de danske atleter bar til OL i Paris udover historiske dragter fra 1980'erne og frem.

RHINSTEN, RUMKLANG & ROBER

11. AUGUST - 8. SEPTEMBER 2024, HERNINGSHOLM MUSEUM

Kan en midtjysk herregård rumme nogle af verdenshistoriens største operaer? Dette tryktestede museet i ugerne omkring og under Herning Opera Festival 2024.

I samarbejde med Herning Operafestival og Den Jyske Opera blev der udstillet en række pompøse operakostumer på Herningsholm Museum. Den Jyske Opera udlånte kostumerne, der har haft deres virke i udvalgte operaopsætninger så som Tryllefløjten, Tosca og Ravn. Gæsterne får mulighed for at

orientere sig om kostumernes ophav, design og virke.

Til de mindste var der i et separat rum opstillet sminkebord med spejl samt kostumer i børnestørrelser. Her kunne børnene frit give sig i kast med sminkekunsten og operaverdenens mange ansigter.

Der blev desuden opsat gratis vandrekoncert i forbindelse med udstillingen, hvor publikum kunne opleve brudstykker fra nogle af de operaopsætninger, som kostumerne havde været med i.

SILDEBEN

1. SEPTEMBER - 22. DECEMBER 2024, TEKSTILMUSEET

Udstillingen 'Sildebæn' er en hyldest til den forunderlige oplevelse af tekstiler. Vi er hele tiden i kontakt med tekstiler gennem hudens berøring af beklædning, sengetøj og møbler. Vi lægger knap nok mærke til dem. Måske kun når tekstilerne kradser.

I denne særudstilling på Tekstilmuseet gav Maria Kirk Mikkelsen indblik i, hvordan en enkelt vævebinding med variation i farvesammensætninger kan opnå utallige udtryksformer. Samtidig opfordrer udstillingen os til at zoome helt ind på vores dagligdagstekstiler, for at studere og forundres over deres detaljerigdom.

Maria flytter med sine 'papirotekstiler' fokus fra tekstilets taktile egenskaber og bruger i stedet papiret som materiale og kreativt bånd til at stille skarpt på konstruktion, mønsterdannelse og farvekomposition. I stedet for at arbejde med tynde garner bruger hun brede papirstimler i sine vævninger.

I udstillingen kunne man opleve variationer af det ikoniske siksak-mønster; Sildebæn, som skabes med en kiper-vævebinding. Kiperbindingen er i dag særlig kendt i denim og tweed, men er langt fra en moderne tekstil konstruktion. I Danmark er den fundet i arkæologiske udgravninger fra jernalderen og den let fleksible binding rækker også ind i fremtiden med teknologiske tekstiler.

MAJA THEODORAKI

Kommunikationsansvarlig

Bord-håndbold i udstillingen 'We are the Champions'.

Næste side: Stjernetrøjvæggen i udstillingen.

WE ARE THE CHAMPIONS

Den 7. juli 2024 åbnede Tekstilmuseet udstillingen 'We are the Champions', Museum Midtjyllands første store satsning på en 3-årig særudstilling. Udstillingen handler om sport, tøj og fællesskaber, og hvordan sporten fungerer som sammenhængskraft i Midtjylland. Tekstilindustrien har i årtier spillet en vigtig rolle i områdets sportslige succeser, både som producenter af sportstøj og som sponsorer af foreninger, klubber og events. Ambitioner for lokalsporten har ført klubber og individer til tops og sat Midtjylland på det sportslige danmarkskort.

Bæredygtighed har været en grundpræmis for udstillingen. Som case for Museernes Grønne Akademi (ODM) har museet og udstillingsdesigneren Torden & Lynild, haft de grønne overvejelser med i alle faser af projektet. Her er fx taget højde for genbrug af allerede eksisterende montre, samt at udstillingen nemt kan skilles ad og genbruges til andre formål. Den 3-årige levetid er et

forsøg på at undgå en kortere særudstillings ressourcespild, men stiller ligeledes krav om udstillingens reaktualisering gennem perioden.

Åbningsfesten for 'We are the Champions' blev en stor succes og en mindeværdig dag. Museet fejrede med en livlig gadefest, hvor gæsterne kunne nyde gratis mad og drikke. Der var inspirerende taler, som fremhævede udstillingens betydning og arbejdet bag. Gymnastikopvisning og lokale maskotter bidrog til den festlige stemning og underholdte både børn og voksne. Alt i alt var det en dag fyldt med glæde og fællesskab omkring midtjysk sportshistorie.

ANNE JULIE BIBBY
Museumsinspektør

I sommeren 2024 havde Museum Midtjylland en stor forskningsudgravning ved Hedegård.

ÅRETS UDGRAVNINGER

Museum Midtjylland varetager det arkæologiske ansvar og de bygherrefinansierede undersøgelser i Herning og Ikast-Brande kommuner.

I Herning og Ikast-Brande kommuner er der gennemgået 2407 byggesager. Selvom det på første øjekast er en nedgang sammenlignet med de 2689 byggesager i 2023, ligger tallene siden 2020 på et højt niveau.

Her drejer det sig om store og små byggerier, hvor der skal tages stilling til, om skjulte fortidsminder berøres. I de tilfælde, hvor den arkivalske kontrol indikerer, at der kan være skjulte fortidsminder, bliver bygherren kontaktet, og der foretages besigtigelser eller egentlige afgravninger. Dette resulterede i fem selvbetalte mindre undersøgelser og 13 bygherrebetalte (større) forundersøgelser forud for kommende anlægsarbejder. Sidstnævnte er et fald på 17 forundersøgelser i forhold til 2023.

Udover disse forundersøgelser havde museet gang i seks bygherrebetalte udgravninger samt en forskningsudgravning, som er fire kapitel 8 udgravninger mere end i 2023.

Felt- samt beretningsarbejde gav en omsætning på ca. 5 mio. Derudover har den arkæologiske afdeling haft indtægter fra diverse eksterne samarbejdspartnere og fonde. Dermed har vores omsætning været stabilt sammenlignet med 2023. Overordnet set synes aktivitetsniveauet inden for byggeri og anlæg let stigende.

I Herning Kommune ligger antallet af de private, byggeherrefinansierede byggerier med 7 på et stabilt niveau i forhold til 2023, hvor det drejede sig om 6 projekter. Antallet af de kommunale projekter har fordoblet sig til seks sammenlignet med de 3 projekter i 2023. De arkæologiske undersøgelser er dermed på lidt højere sammenlignet med de to foregående år, selvom det ikke nødvendigvis afspejler sig i fundmængden.

I Ikast-Brande Kommune faldt antallet af de kommunale projekter fra tre sager i henholdsvis 2023 og 2022 til nul. Til gengæld steg antallet af byggesager finansieret af private byggeherrer til seks, en sag mere end i 2023 og to mere end i 2022. Endelig har der i 2024 været 14 skovrejsningssager.

På baggrund af de forespørgsler, som er kommet ind ved udgangen af det gamle og starten af det nye år, kan vi dog se frem til en lidt mere travl første halvdel i 2025, med blandt andet forundersøgelsen af udvidelsen af rute 15.

De arkæologiske undersøgelser i 2024 frembragte fund fra alle perioder, men med en for vores område typisk hovedvægt på bopladsspor fra jernalderen. Fremhæves skal her landvinningen indenfor vores viden om jernalderens bygningstømmer og bygningskonstruktion på baggrund af fundene fra Store Lysgård.

De omfattende, foreløbige resultater fra forskningsudgravningen i Hedegård er blevet beskrevet i sit eget afsnit.

I det følgende vil undersøgelser, som frembragte ny viden blive kort opridset.

SÆRLIGE UDGRAVNINGER & FUND

LANGHUSE I NØRRE SNEDE

I april og maj 2024 har Museum Midtjylland udgravet et bopladsområde ved Nørre Snede. Her fremkom der tre langhuse, et firestolpehus samt spredte kogestensgruber og gruber. På baggrund af fundene dateres anlæggene til yngre romersk eller germansk jernalder, men naturvidenskabelige dateringer og analyser foreligger ikke endnu.

HEM 4549 KILDEBAKKEN, NØRRE SNEDE, NR. SNEDE SOGN

DE ÆLDSTE SPOR AF KLINKBYGNING

I juli 2024 har Museum Midtjylland udgravet en boplads fra jernalderen. Her fremkom der velbevarede bebyggelsesspor i form af gruber, fyldskifter, toftegrøfter, stolpehuller og væggrøfter, heraf syv huse fra jernalder og middelalder.

Helt exceptionelt var dog fundet af bevaret bygningstømmer fra jernalderen i husets dybe væggrøft. Herved drejer det sig ikke blot om

enkelte stykke tømmer, men systematisk placerede, lodretstående og spejkløvede egeplanker. Disse rekonstrueres til en klinkbygget væg mod husets yderside.

Men som om det ikke var nok, fremkom der også store vandretliggende planker i væggrøfterne mod husets indre rum. Konstruktionen er så enestående, at fundene har fundet deres vej til [Slot-og Kulturstyrelsens top 10 over årets fund](#).

HEM 5846 STORE LYSGÅRD, VILDBJERG

BEBYGGELSE OG GRAVE VED AGERSKOV

Museum Midtjylland har i perioden 1. april til 1. maj samt 5. september til 22 november foretaget arkæologisk undersøgelse af i alt 30.000 kvadratmeter ved Agerskov Nord i Hammerum. Ved undersøgelsen fremkom der gruber fra førromersk jernalder.

Bebyggelsen fra yngre romersk jernalder til ældre germansk jernalder som bestod af 11 gårdsenheder. I alt ca. 25 huskonstruktioner i form af langhuse og økonomibygninger samt staklader. Hertil sadeltagshegnede parceller. Bebyggelsens udbredelse er ikke afgrænset.

Der fremkom herudover en stensat brønd fra perioden samt tre jordsfæstegrave. I den ene fandtes en korsformet fibel, en glasperle, en kniv samt et lerkar. To af gravene har sandsynligvis været under høj.

Det centrale del af udgravningsområdet uden noget præget af lertagningsgruber både fra forhistorisk og historisk tid.

HEM 5933 FU AGERSKOV NORD

SLAGGEGRUBE OVNE VED HAMMERUM

Museum Midtjylland har i perioden 25. januar til 5. februar 2024 foretaget arkæologisk undersøgelse af bebyggelsesspor og produktion, i form af slaggegrubeovne, fra ældre/nyere jernalder i Hammerum. Samt enkelte anlæg fra førromersk jernalder.

Produktionsanlæggene bestod af 18 slaggegrubeovne, Datering 200-600 e.Kr., som lå samlet i en klynge vestligst i området, Klyngen er ikke afgrænset mod vest, og det må formodes at klyngen består af flere ovne.

Bebyggelsessporene bestod af stolpehuller, gruber samt kogestensgruber. Der kunne ikke entydigt udskilles huse, men nordligst formodes det at være rester af et enkelt hus.

HEM 5934 HAMMERUM MISSIONSHUS

BOPLADS FRA BRONZEALDER OG JERNALDER VED BRANDE

I januar 2024 har Museum Midtjylland foretaget en arkæologisk udgravning af et ca. 6.513 m² stort areal placeret i den sydlige del af Brande by.

I alt fremkom der 141 anlægsspor, heriblandt fem langhuse fra perioden yngre bronzealder – ældre førromersk jernalder. samt et i form af én grube, tre fyldskifter, 106 stolpehuller, to båseskallerum og fire væggrøfter, hvoraf der kunne udskilles fem huskonstruktioner samt moderne nedgravninger. Desuden fremkom der én grube samt tre fyldskifter med keramik, som dateres til ældre førromersk jernalder. Arealet er frigivet til bygherre efter udgravningens afslutning.

HEM 5936 CHRISTIANSMINDE

UDGRAVNINGSOVERSIGT 2024

SELVBETALTE FORUNDERSØGELSER	5
BYGHERREFINANSIERED E FORUNDERSØGELSER	13
BYGHERREFINANSIERED E UDGRAVNINGER	6
FORSKNINGSUDGRAVNINGER	1

Næste side:
Arkæologi
studerende
fra Aarhus
Universitet på
udgravningen
ved Hedegård.

Kig ud over den sydlige del af bopladsen med udsigt ud over Skjern Å dalen.

HEDEGÅRD

Den 13. maj 2024 var en stor dag. Det var dagen, hvor vi startede udgravningerne af jernalderfæstningen ved Hedegård. En udgravning, som havde været længe undervejs, helt fra 2020, hvor vi sammen med Moesgaard og Museum Horsens begyndte arbejdet med at søge de nødvendige fondsmidler.

Det samlede projekt hedder UNDER PRES og stiller det helt grundlæggende forsknings-spørgsmål: Hvordan reagerer vi, når vi bliver udsat for et massivt udefrakommende pres?

Mere konkret ser vi på, hvordan jernaldersamfundet reagerede på romernes besættelse af Nordvesteuropa og deres ekspansive og voldelige politik i området op mod Elben og i Nordsøen i årene lige omkring Kristi fødsel. Vi belyser det ved at stille skarpt på Hedegård og arbejdet omfatter både en gennemgang af materialet fra gravpladsen, udgravninger på bopladsen og publicering af resultaterne.

I 2023 modtog vi en generøs bevilling fra Augustinus Fonden, så vi kunne komme i gang med udgravningerne

MEN HVORFOR HEDEGÅRD?

Det var udgravninger af gravpladsen fra 1986-

1993 og geofysiske undersøgelser i 2016 der startede det hele. Fra disse undersøgelser vidste vi, at området ved Rønslundevej på nordsiden af Skjern Å-dalen både indeholdt Danmarks største og rigeste gravplads fra perioden og Danmarks største fælleshegnede landsby. Gravpladsen har en ekstrem høj andel af våbengrave (30 %), og det militære udtryk spejles af, at landsbyen også indeholder en befæstet storgård med spor af hovedbygning og håndværk. Der var ydermere tegn på, at forlægget for befæstningen skulle søges i romersk befæstningstradition.

Så Hedegård lignede på alle parametre et epicenter for en militær og politisk reaktion på romernes fremfærd på det europæiske fastland.

UDGRAVNINGERNE

Da udgravningerne blev til virkelighed d. 13. maj, havde vi havde allieret os med en grave-maskine, 20 studerende fra Aarhus Universitet og senere Københavns Universitet samt medarbejdere fra de tre institutioner og kunne nu for første gang få et tydeligt billede af, hvad der reelt er foregået derude.

Udgravningen var planlagt, så de dækkede de ovennævnte centrale delelementer, og vi endte med en samlet udgravning på 2.228 m².

Allerede umiddelbart efter afgravningen stod to væsentlige ting klart: Der var tydelige brandspor i hele det befæstede område, og der var sket en planering, så materiale fra afbrændte huse var blevet skubbet ud til siderne, og hele den forhøjning, befæstningen lå på, var blevet udjævnet og dermed gjort større og jævne.

Befæstningen fremstod allerede på den geofysiske plan tydeligt som to ensartede, tydelige grøfter, der løber helt synkront rundt om hovedgården. En tredje grøft er synlig på vest-, øst- og nordsiden, men er mere diffus mod syd. I udgravningen blev det klart, at de to inderste grøfter dannede fundament for to meget kraftige palisadevægge. Stolperne var gravet omkring 180 cm ned, de stod helt tæt og man må antage, at palisaderne har gået minimum to meter op over jordoverfladen.

Den ydre grøft viste sig at være en såkaldt "ankel breaker". Den var cirka 150 cm bred og 110 cm dyb grøft med en spids bund, som oprindelig har stået åben. Altså en slags voldgrav. Hele fæstningsværket er 8 m bredt og må have haft en høj front og en indre, cirka 4 m bred platform, fra hvilken fæstningen kunne forsvares.

Fæstningen er også rejst sent i gårdens liv, det kan vi sige med stor sikkerhed, da den både er gravet ned gennem gulve fra nedlagte gårde og gennem det tykke kulturlag, som er opstået, da man planerede forhøjningen. Udgravningen af dele af dette kulturlag bød i øvrigt på flere overraskelser. Udover en masse keramik blev der fundet en klar glasperle med indlægning af sølvfolie, men der blev også fundet cirka 40 små stykker rav, hvor langt hovedparten var

uforarbejdet, men et enkelt stykke var en halv perle. Ravet kan have stammet fra et værksted, og stykkerne er så små, at de sagtens kan være kasseret råmateriale.

Inspirationen til befæstningstypen er entydigt hentet i Centraleuropa, og de dateringer, vi har nu, altså inden der foreligger naturvidenskabelige dateringer, peger på, at befæstningen nok er rejst lige omkring Kristi fødsel og kun har stået i forholdsvis kort tid.

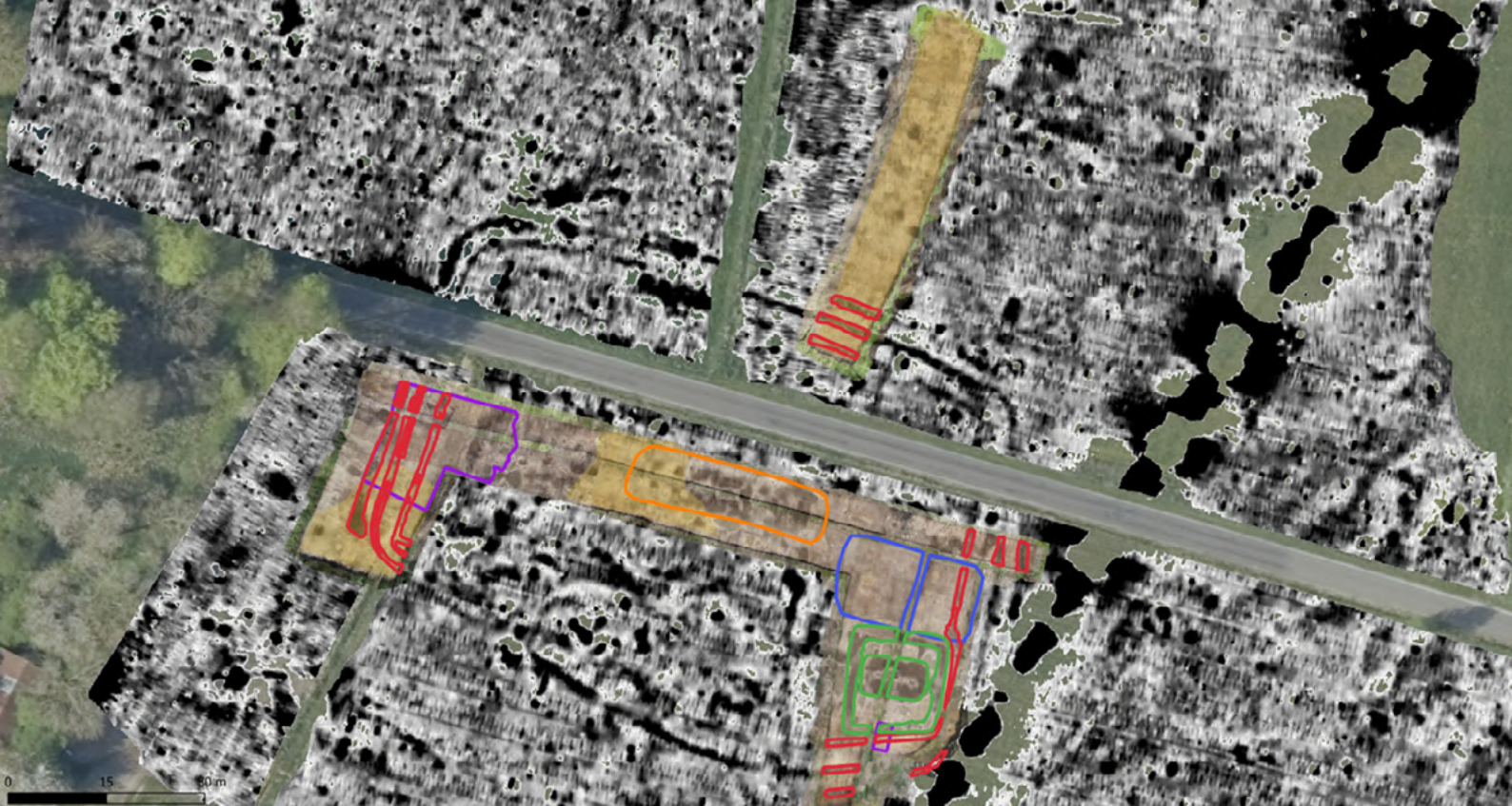
Den centrale bygning, hovedgården, var et klassisk, men forholdsvis stort, jernalderhus, cirka 30 m langt og cirka 6 m bredt. Det har 8 sæt tagbærende stolper, som var meget kraftige, men der var ikke spor af stald. Huset havde lergulve og i østenden var der spor af et ildsted. Huset blev kun udgravet til det øverste gulvlag, og til vores store overraskelse var det helt ryddet, så selvom der var spor af afbrænding, har det næppe været en ulykke.

Men den store overraskelse kom dog i en smal grøft, som blev gravet på langs gennem huset. Her under gulvet var der spor af både planering og mindst et ældre hus, som også var nedbrændt, og hvor der lå ganske meget forkullet bygningstømmer. Det øverste hus og fæstningen kan sagtens have stået samtidig, men præcise dateringer skal vise, om det også er tilfældet.

Det samme er tilfældet med funktionen. Der er taget prøver til en perlerække af naturvidenskabelige analyser hen over husgulvet, og tiden vil vise, hvad de kan fortælle os.

Rekonstruktionstegningen viser landsbyen set fra syd efter de geofysiske opmålinger. De tre pile viser de delelementer, vi har specielt fokus på i sommerens udgravninger. I den vestlige del skulle vi undersøge befæstningens konstruktion, inspiration og kronologiske stilling. I midten havde vi fokus på storgården i midten, både hvad angår konstruktion og funktion, og længst mod øst i håndværkszonen var spørgsmålet om vi kunne vi spore, hvilke håndværk der var repræsenteret?

Figur 1: Plan, der viser den geofysiske opmåling og udgravningsfelterne. Farvesignaturer viser de forskellige delelementer. Rød er spor efter befæstningerne, som også fremstår sort på de ikke udgravede områder, gul er hovedbygningen, blå er håndværkszonen, og grøn er det, der senere blev tolket som et muligt tempel.

Sydvest for huset var der et område med mindre parceller, som stod tydeligt på den geofysiske plan (figur 1, blå signatur). Også dette område var dækket af et kulturlag – og til vores overraskelse var det ikke håndfaste håndværksspor, der karakteriserede området. Oven på kulturlaget lå et par mindre lergulve og fire ildsteder. Spredt i området var der kun lidt jernslagge, potteskår og forkullet træ.

Området blev afsøgt med en såkaldt pXRF – et håndholdt instrument, som måler tilstedeværelsen af grundstoffer i et afgrænset område. Her viste det sig, at der var spor af flere interessante metaller: kviksølv, guld, bly, zink og kobber. Håndværkeren må således have været der, men vi mangler stadig at analysere resultaterne tilbundsgående, inden vi drager konklusionerne.

Sydligst i det samme område (figur 1, grøn signatur) lå en mindre bygning indhegnet af en meget massiv grøft. Også i denne grøft har der stået en palisade – eller plankevæg. Efter grøftens dybde kan den sagtens have været flere meter høj, men den var ikke som i fæstningen sat af tætstillede stolper. De stod derimod med cirka 30 cm's afstand. Bygningen var dækket af et brandlag, hvori der var ganske meget forkullet tømmer, og helt centralt i den lille bygning var der et firkantet ler ildsted, som var ornamenteret med stempler og fuger langs kanten.

En umådelig væsentlig ting er, at fæstningen drejer rundt om bygningen. Den må således have været der, da fæstningen skulle bygges, og den har været så væsentlig, at den er blevet respekteret og ikke jævnet med jorden for at give plads til fæstningsbyggeriet. Flere ting tydede også på, at den også eksisterede efter, at fæstningsværkerne var sløjfet.

Kun ganske lidt blev undersøgt af bygningen og brandlaget, og ganske lidt blev taget med hjem. I løbet af udgravningen skiftede bygningen nemlig navn fra at være et værksted til at være et muligt tempel. Det er en ganske sandsynlig tolkning, men en tolkning, som også ligger op til, at bygningen er noget helt specielt i dansk arkæologi, og det er vores håb, at vi hurtigt kan komme tilbage ret hurtigt og færdiggøre udgravningen og tolkning af "templet".

Efter de to måneders feltarbejde og et halvt års efterbearbejdning står vi nu med både en række svar på vores indledende spørgsmål, men også med et stort materiale, specielt naturvidenskabelige analyser og dateringer, som skal ligge endnu flere lag på vores viden. Men det stod også klart at Hedegård er en af de vigtigste og mest velbevarede pladser fra ældre jernalder i hele Nordeuropa.

LANGTIDSSIKRING

Det blev således også tydeligt, at Hedegårds fremtid var et påtrængende problem. Skovrejs-

ninger, solceller og kartoffelavl er bare nogle af de ting, som hurtigt og endegyldigt ville ødelægge dette fantastiske fortidsminde.

I løbet af udgravningen besøgte medarbejdere fra Kulturstyrelsen udgravningen, og en af de sidste ting, vi fik gjort i 2024, var, at Kulturstyrelsen i samarbejde med lodsejerne og museet fik sikret Hedegård for fremtiden.

Hovedparten af arealerne blev "frikøbt" for almindelig dyrkning og anlægsarbejde. Der er således nu tinglyst restriktioner på, hvordan arealerne kan anvendes fremadrettet. De kan for eksempel afgræsses, men ikke pløjes og slet ikke bebygges. Udover Hedegård lykkedes det også at få gennemført en tilsvarende sikring af jernalderpladsen ved Ørregård.

Sigtet er, at arealerne fremadrettet bevarer deres åbne udtryk og landskabelige værdi, og at fortidsminderne bevares, men stadig er en ressource for videnskabelige undersøgelser og formidling i landskabet.

FORMIDLINGEN

Netop formidlingen var et væsentligt ben i Hedegårdprojektet i 2024. De tre museer gik sammen om en samlet formidlingsplan, som omfattede flere delelementer. I forløbet op til udgravningerne var det specielt koordinering af SoMe og presseomtaler og markedsføring af de øvrige formidlingstiltag, som fyldte, og som blev koordineret via en fælles indsats mellem de tre museer.

Kernen var dog formidlingen af selve udgravningen, og i denne del kom frivillige, lokale virksomheder og sponsorer, lokalrådene for Ejstrupholm og Nørre Snede, Ikast-Brande Kommune og fonde til at spille en vigtig rolle. Både som sponsorer, initiativtagere og frivillige hjælpere.

Det udmøntede sig i [Romerne kommer](#), et åbent pinsearrangement, som både var begrundet af besøg af romerske og germanske reentaktere som slog lejr, solskin og omkring 1250 gæster, og som i den grad satte gang i en sommer i formidlingens tegn. Derfra gik det slag i slag. Ikast-Brande Kommune og Herning Kommune finansierede, at skoler kunne komme på guidede udgravningsbesøg, en guidning som primært blev varetaget af de arkæologistuderende, som også deltog i udgravningerne. I alt besøgte 610 elever og lærere udgravningerne i dette regi.

I sommerferien blev det muligt at holde udgravningerne åbne, og der var arrangeret rundvisninger, som blev varetaget af de studerende, som havde deltaget i udgravningerne, og på den måde kom også sommerferieturister forbi Hedegård. Parallelt hermed indgik projektet i et samarbejde med keramikeren Nina Lund som havde en velbesøgt komparativ udstilling i sit atelier i Hedegård by og derudover indlogerede en håndfuld studerende fra Københavns Universitet

I begge udgravningskampagner var der en lang række rundvisninger, besøg af foreninger, fagfæller fra andre museer og godtfolk, som mere eller mindre tilfældigt kom forbi udgravningerne. Så samlet endte vi med at have 4797 besøgende gennem hele sommeren.

Derudover havde vi den store ære, at Hendes Majestæt Dronning Margrethe II også lagde vejen forbi.

Den omfattende opmærksomhed og omtale har også affødt, at arkæologerne bag "UNDER PRES", specielt i løbet af efteråret, har turneret på faglige konferencer og ved en lang række foredrag over hele landet, så alt i alt yderligere 1300 mennesker er blevet præsenteret for projektet og de foreløbige resultater af udgravningerne ved Hedegård.

VI SKYLDER EN STOR TAK TIL:

Augustinus Fonden, Slots- og Kulturstyrelsen, Knud Højgårds Fond, EMR Murer & Entreprenør A/S, FinkByg, Kelsen Group, Agua d'OR, Norva, Ikast-Brande Byråd, Lokalrådene i Ejstrupholm og Nørre Snede.

Samt alle vores studerende fra Aarhus- og Københavns Universiteter, vores samarbejdspartnere Moesgaard og Museum Horsens. Sidst men ikke mindst skal lyde en kæmpe stor tak til alle vores tålmodige, hjælpsomme og ualmindeligt behagelige naboer og lodsejere.

MARTIN WINTER OLESEN
Museumsinspektør

HM Dronning Margrethe
d. 2. på besøg i
udgravningen ved
Hedegård.

MUSEETS SAMLINGER

En folkedanser dragt, som blev tilføjet samlingen i 2024.

SAMLINGEN, BEVARING & INDSAMLING

I 2024 er der fortsat indkommet nye genstande til museets samlinger. Dette er sket i form af både passiv og aktiv indsamling.

I museets afdeling for kulturarv er der for nyere tids vedkommende oprettet 11 museumssager, mens der for arkæologiens vedkommende er oprettet 15 museumssager.

Der er i 2024 tilgået en række interessante genstande til samlingen for nyere tid, som er blevet registreret i SARA. Der er bl.a. blevet indsamlet en fin folkedanserdragt i børnestørrelse, en Passap strikkemaskine samt enkelte genstande fra Ikast Handelsskole.

Årets absolut største hjemtagelse til samlingerne består af en kæmpe tæppevæv fra Dansk Wilton. Grundet tæppevævens enorme størrelse krævede dette en større planlægning af både transport og opmagasineringsforhold. Museet har i 2024 ikke været involveret i tværmuseale samlingsprojekter.

I samlingen for nyere tid er der i 2024 registre-

ret 290 genstande i SARA. I den arkæologiske samling har der været en tilvækst på 1350 inventarnumre (inkl. jordprøver) på forundersøgelser og udgravninger. Der er i alt foretaget 13 forundersøgelser og 7 udgravninger.

Museet har i 2024, inden for nyere tid, også gennemgået diverse byggesager og lokalplaner. I 2024 er der i Herning Kommune gennemgået 2429 byggesager, mens der i Ikast-Brande Kommune er gennemgået 568 byggesager. I relevante tilfælde har museet gjort indsigelser. Som vanligt har museet også udført den lovpligtige registrering og afregistrering af gravminder i de to kommuner.

SAMLINGSREVISION

Museum Midtjylland har i årets løb foretaget løbende samlingsrevision af museets samlinger. Museets magasinkapacitet i Kollund er fortsat udfordret af størrelsen på den eksisterende samling, ikke mindst grundet flytningen af genstande hertil fra Vester Palsgaard i 2023. Hertil kommer tilvæksten af genstande i de kommende år. Derfor vil en almindelig og løbende samlingsrevision fortsat blive iværksat i 2026.

Årets samlingsrevision har resulteret i, at 152 genstande er blevet udskilt fra museets samlinger. Flere af disse genstande har fået nyt liv på andre stats- og ikke-statsanerkendte museer. Hertil kommer at flere genstande er blevet returneret til givere. De resterende af de udskilte genstande er blevet kasseret.

DETEKTORFUND

I alt er der i år indleveret ca. 297 genstande fundet med metaldetektor fra Museum Midtjyllands ansvarsområde, hvor detektorfundene er fordelt over ca. 25 HEM sager, og omkring en tredjedel af disse fund vil blive sendt videre til endelig danefæsvurdering hos Nationalmuseet.

Der har været meget fokus på Hedegård udgravningen, i afdelingen dette år. I starten af maj måned inviterede museet en god flok af vores detektorførere og en enkelt af de studerende fra Aarhus Universitet ud på marken, forud for udgravningens første spadestik. Dette blev gjort i håbet om at kunne finde nogle genstande man muligvis ikke havde fundet endnu, lokalisere steder med høj metalværdi og for at lære DIME bedre at kende ift. denne proces.

Det piblede mest af alt op med keramik over hele marken, og der kom ikke rigtigt andet frem, indtil en jubel fra den studerende, som gjorde det fantastiske fund af et mellemleds fragment af et svært støbt bronzebælte.

Bælter som dette fragment formentligt er fra, findes typisk i moser som ofringer eller i rige kvindegrave. Fundet tolkes som et tegn på lokal fremstilling af smykker og lignende. Museet har også i både foråret og efteråret modtaget detektorfund fra en dygtig detektorfører, som har gået på nogle marker omkring Hedegårds lokalitet. Han har blandt andet indleveret en del romerske denarer, sværdfragmenter, rideudstyr og forskellige fibler – heriblandt et Trefliget spænde i to dele, fra Vikingetiden, i flot karolingisk stil.

Alt har selvfølgelig ikke handlet om Hedegård. Der er også blevet gjort nogle gode fund nær Klovborg og Skarrild.

Nær Klovborg har en detektorfører blandt andet fundet en engelsk sølvmonet af typen Farthing, møntet i årene 1272-1307 under Edward I. Mønten er karakteriseret med det typiske lange kors på bagsiden og kongen med

sin trefoldede krone set forfra på forsiden.

Ved Skarrild er der ud af mulden kommet et ubestemt lille fragment, med guldlegering på begge sider og ornamentik der kunne ligne en vinge. En unik lille genstand, som museet venter spændt på at høre datering og identificering på fra Nationalmuseet.

Udover metalfundene er detektorførerne også gode til at opsamle og indlevere genstande af flint fra museets ansvarsområder. Disse bliver registreret, så museet bliver bekendt med lokaliteterne og til fremtidig dataindsamling.

UDLÅN

00930X00077: DØBEFONT, HERNING GL. KIRKE

Udlånt til Hedeager Kirken pr. 17/3-2015. Udlånsaftalen er i 2023 forlænget til 23/03-2025.

UDLÅN AF 32 GENSTANDE

32 genstande udlånt til Heart til udstillingen Do it! Socle Du Monde Art Festival. Udlånt til september 2025.

04117X00116: JERNOVN

Udlånt til Skolemuseet på Holtbjergskolen pr. 9/12-2015. Udlånsaftalen er i 2024 forlænget til december 2026.

KORNFUND M.M. FRA MUSEUMSSAG 4026, 4086, 4357 OG 4288

Udlånt til Det Grønne Museum frem til december 2026.

00093X00355: MALERI AF SØHALEGAARD

Udlånt til Højderygens Lokalhistoriske Arkiv frem til marts 2027.

00072X00215: KATEDER

Udlånt til Søby Brunkulsmuseum frem til marts 2027.

NYERHVERLSER

- 05961: Barü & Rüba
- 05962: Blå Kors, Kærshovedgaard
- 05963: Skovridderuniform
- 05964: Damgaard Modeller
- 05965: Ikast Handelsskole
- 05966: Dansk Wilton
- 05967: Fogh Juhler
- 05968: Folkedanserdragt, barn
- 05969: Højskolesangbog
- 06002: Krøyer Trikotage
- 06003: Passap strikkemaskine

JESPER MEYER CHRISTENSEN

Samlingschef

LINE SCHNOOR

Museumsassistent

MUSEETS FORSKNING & PUBLICERING

Tøj på kroppen

lt tredje type
halvdel af
købstæder
ingfarende
e mænd fra land-
as. Med det i
ånder tjene
sdele og sælge
pas kulmine-
ke blev udstedt
unge mænd var
ng på en gård,

d betegnelsen
roget og blev
e heraf opstod
yde, som kan
ntalitet, som
en "smålig,
ensynet til egen

skende og flit-
forretning går
ende århundre-
blev til strikke-
erne solidt plan-
værdier var de
ilindustri, som
e samfunds-
udviklede sig,
magtposition.

FORSKNING & PUBLICERING

Forrige side: Opslag fra Kristine Holm-Jensen bog *Uldjydens triumf*.

Uldjyder og T-Spader - forskning på Museum Midtjylland i 2024.

Museet har i 2024 både tilgængeliggjort mangeårige forskningsprojekter i form af publikationer og udstillinger, men også taget det første spadestik til nye forskningssatsninger. Her kommer et udpluk af årets højdepunkter inden for forskning på Museum Midtjylland.

Kristine Holm-Jensens mangeårige forskning har udmøntet sig i en fagfællebedømt publikation [*Uldjydens Triumf*](#) i 2024. Bogen, som er del af Århus Universitetsforlags prestigefyldte serie med 100 bøger på 100 sider, fortæller hvordan nutidens moderne erhvervseventyr i Herning står på skulderne af 1600-tallets strikkende hedeboender.

I arkæologien har Martin Winther Olesen eksperimentalarkeologiske samarbejde med Henriette Lungstrøm (Københavns Universitet) og Lucas Overvad (Sagnlandet Lejre) resulterede i en artikel om brugen af T-spader fra jernalderen. Vibeke Juul Pedersens arbejde har bidraget til en forskningsartikel om landbrug og gødning fra bronzealder til vikingetid.

Anne Julie Bibby er involveret i forskningsprojektet om virksomheden Dranella og dens betydning for, at Danmark i 1960'erne formulerede en selvstændig design- og modeprofil. Arbejdet skal i første omgang udmønte sig i et ambitiøst og visuelt smukt bogprojekt, skrevet af nogle af landets førende forskere inden for modedesign og tekstilhistorie.

Sammen med Moesgaard og Museum Horsens og med et generøst bidrag af bl.a. Augustinus Fonden og Kulturministeriets Forskningsudvalg har Museum Midtjylland igangsat forskningsprojektet *Under Pres*, som der kunne læses mere om på side 16.

Fundraising i forbindelse med projektet *Made in Denmark*, som vi har været medansøger på, sammen med bl.a. Museum Sydøstdanmark og Center for Design- og Produktionshistorie, er som nævnt i 2023 blevet gennemarbejdet og indsendt til Augustinus Fonden. Denne gang har ansøgning resulteret i en bevilling, og projektet skal igangsættes i slutningen af 2025. Desuden har museet fundraising i forbindelse med grav 8. og T-spader ikke givet pote.

Museum Midtjylland ser tilbage på et år, hvor

nye forskningsterritorier er blevet afsøgt, ansøgninger og artikler skrevet og revideret samt forskningsprojekter, der har udmøntet sig i formidlingsprojekter. Vi glæder os til at forfølge de igangsatte lovende og spændende projekter i 2025.

CONSTANZE RASSMANN

Forskningschef

INSPEKTØRERNES FORSKNINGSSOMRÅDER

AGNETE HØJ JENSEN

Fokus på geofysik, opmåling og databearbejning.

ANNE JULIE BIBBY

Har fokus på mode, tekstilindustri og håndarbejdets kulturhistorie.

BRIT VESTERGAARD

Har fokus på Palsgaard Skovdistrikts historie og dets driftsmæssige udvikling, herunder driften af distriktets planteskole og dets personale og derigennem den samlede betydning for egnen.

CONSTANZE RASSMANN

Har fokus på bronzealderens landskab og deponeringspraksis.

DITTE SKOV

Har fokus på midtjyske senpalæolitiske fund og den mesolitiske indlandsbosættelse med særlig opmærksomhed på teknologi og typologi. Samtidig fokuserer hun på den middelalderlige landbebyggelse i form af gårde og tofter.

JESPER MEYER CHRISTENSEN

Har fokus på Herningsholms historie. Arbejder med tværmuseal artikel i forbindelse med det i 2023 afsluttede forskningsprojekt Soundscapes i autentiske bygninger.

KRISTINE HOLM-JENSEN

Har fokus på tekstil- og beklædningsindustriens kulturmiljøer, syerskerne samt tillært arbejds-

kraft i den midtjyske tekstilindustri.

LONE RITCHIE ANDERSEN

Har særligt fokus på den midtjyske mesolitiske indlandsbosættelse og teknologiske og typologiske analyser af flintmateriale.

MARTIN WINTHER OLESEN

Har primært fokus på ældre jernalders bebyggelse ved Hedegaard, Rosenholmvej og Ørregård, samt ældre jernalders jernudvinding i Midtjylland.

SØREN TIMM CHRISTENSEN

Fokuserer på den midtjyske mesolitiske indlandsbosættelse mht. teknologiske og typologiske analyser samt vikingetidens bo- og gravpladsfund.

VIBEKE JUUL PEDERSEN

Har fokus på bronzealderbebyggelse og landskabsudnyttelse.

VORES VENNER & FRIVILLIGE

Frivillige på Frilandsmuseet Herning har besøgt af børnehavebørn til 'Museum for dig'.

Forrige side: Frivillige fra Klosterlundlauget laver kæphester med gæsterne i vinterferien.

FRIVILLIGE & VENNEFORENINGER

Museum Midtjylland har en lang tradition for samarbejde med frivillige, og deres indsats har enormt stor betydning for museet - og mest af alt gør de Museum Midtjylland til et helt specielt sted at besøge.

ÅRET DER GIK

På Klosterlund har museets frivillige arbejdet videre med at renovere lokalerne i den gamle fodermesterbolig, som i slutningen af året blev indviet som et flot kontor til museets personale. I ferierne har der traditionen tro været meget velbesøgte aktivitetsdage, hvor alle frivillige har været på dæk og ydet en kæmpe indsats for at skabe gode oplevelser. Ikke mindst var "mandagsholdet" en vigtig drivkraft for at transformere en container til en udstilling i forbindelse med vores pop-up museum ved udgravningen i Hedegård. Der skal også lyde en stor tak for opbakningen fra Klosterlunds frivillige til en udvidelse af sommerferieaktiviteterne fra to til fire uger. Det har samlet set givet et godt resultat i forhold til besøgstal og gode tilbagemeldinger fra gæsterne.

På Herningsholm Museum har de frivillige i 2024 haft travlt med især visser, som bliver

mere og mere populære. Derudover bakkede de frivillige også godt op om de ekstra bemandingstimer, som den smukke operaudstilling krævede. Året har dog også været præget af, at vi på tværs af frivillige og museets medarbejdere har haft en tænkepause efter samarbejdet med Trine Jepsen A/S i de to foregående år. Det har givet anledning til workshops og fælles dialog om, hvilken retning Herningsholm Museum skal tage i de kommende år.

På Tekstilmuseet har Tekstillauguet været travlt beskæftiget ved maskinerne, i værkstedet og i magasinet. I forbindelse med sportsudstillingen skabte de en kollektion af hjemmelavede produkter med sportstema til salg i butikken. Formidlingsgruppen er blevet udvidet og er tilbage i fuld vigør og laver aktiviteter for børn i ferierne, ligesom der har været brug for hjælp af frivillige i cafeen i forbindelse med de store arrangementer på Tekstilmuseet. Igen i år har der desuden været et samarbejde med Herning Kommune omkring produktion af en VM vaskeklud til alle deltagere - denne gang i forbindelse med det kommende VM i herrehåndbold i starten af 2025.

Landsbylauget har igen i årets løb passet og plejet de gamle huse på Frilandsmuseet Herning - og ligesom det foregående år har arbejdet været præget af det store angreb af ægte hussvamp i det gamle stuehus. Arbejdet med først at tømme huset for genstande, derefter at nedtage alle angrebne vægge, loft og spær, og til sidst at påbegynde genopbygningen har opslugt en stor del af tiden. Der er blevet lagt nyt lergulv, og tavlerne i det nye bindingsværk er blevet muret op og afventer nu yderligere pudsning. Vinduerne er blevet renoveret, og der er blevet kalket inde og ude. Ved siden af er alt det daglige arbejde med at vedligeholde bygningerne og de grønne arealer, og ikke mindst levendegørelse og formidling, når museet holder fastelavn, påske og andre traditioner i hævd.

Især årets påske-aktivitet var velbesøgt med over 60 børn, der malede og trillede med æg. Efterårsferiens store hit er, når der skal graves kartofler op i museets kålgård. I julen blev et nyt tiltag taget i brug – Julepyntning af Ane Maries hus. Her kunne gæsterne se tællelys af fårefedt, smage på pebernødder bagt efter en opskrift fra 1703, og se hvorledes de fattige bønder julepyntede deres stuer med små virkemidler, bl.a. en kålstok pyntet med hjemmelavet julepynt.

For et lokalhistorisk museum som Museum Midtjylland er det vigtigt at have en solid folkelig forankring. Museets frivillige er alle lokale, som tager ansvar for deres lokalområde ved at støtte op omkring museet. Sammen med de daglige aktiviteter og støtten til vores arrangementer, som de frivillige varetager året rundt, viser det den enorme indsats, vores frivillige gør. En indsats, som giver et ekstra løft til de rammer, vi kan tilbyde vores besøgende – og en helt unik oplevelse.

Som en tak for den store indsats arrangerer museet hvert år en udflugt for alle frivillige, hvor vi sammen besøger museer og historiske monumenter. Det er en hyggelig og spændende dag, som både museets personale og frivillige altid ser frem til. Fredag den 6. september blev der afholdt udflugt for museets frivillige som tak for deres indsats på museet. I år gik turen til Hjerl Hede. På vejen dertil blev der afholdt en rundvisning på Museum Midtjyllands magasin i Kollund. I alt deltog 59 frivillige i årets frivilligudflugt.

VORES FIRE FRIVILLIGLAUG

Museum Midtjylland havde i 2024 fire frivilliglaug: Klosterlundlauget, Landsbylauget, Herningsholmlauget og Tekstillauget. Hvert frivilliglaug har tilknyttet en frivilligkoordinator.

KLOSTERLUNDLAUGET

Klosterlundlauget hjælper med planlægning og afholdelse af årets arrangementer. Lauget består blandt andet af et hold pensionerede håndværkere, som vedligeholder bygningerne, tilser dyr og deltager ved museets aktiviteter og formidling; blandt andet sommer- og efterårsferieaktiviteterne.

Der arbejdes med tørveproduktion, metalarbejde i smedjen og trædrejning. Til lauget hører også Uldgruppen, som benytter museets lokaler ca. en gang om måneden.

KLOSTERLUND MUSEUM

KRAGELUNDVEJ 6A
7442 ENGESVANG

LANDSBYLAUGET

Landsbylauget har til huse på Frilandsmuseet Herning få minutters gang fra byens gågade. I Landsbylauget arbejdes der med at restaurere og vedligeholde de gamle huse og holde det grønne område. Lauget mødes hver torsdag på Frilandsmuseet Herning, hvor de frivillige skaber liv omkring de gamle bygninger, passer kålhaven og giver museets besøgende et indblik i de traditionelle håndværk.

Lauget bidrager endvidere til at arrangere og afholde arrangementer på Frilandsmuseet Herning og i Historiens Hus i løbet af året.

FRILANDSMUSEET HERNING

MUSEUMSGADE 32
7400 HERNING

HERNINGSHOLMLAUGET

Herningsholmlauget står for bemanningen af Herningsholm Museum, og de hjælper med at arrangere og afholde foredrag, sangaftener og andre arrangementer på Herningsholm Museum - herunder også vielser og receptioner.

HERNINGSHOLM MUSEUM

HERREGÅRDPARKEN 1
7400 HERNING

TEKSTILLAUGET

Tekstillauget mødes hver onsdag og arbejder med Tekstilmuseets trikotagemaskiner, væve og i systuen, og de sørger for at levendegøre museet og deler ud af deres store viden.

Derudover bidrager de til børneformidling og registrering, og de producerer varer af reststof og garn, som bliver solgt i alle Museum Midtjyllands museumsbutikker.

TEKSTILMUSEET

VESTERGADE 20
7400 HERNING

KLOSTERLUND MUSEUMSFORENING

Foreningens formål er at støtte Klosterlund Museum. Dette sker med særligt henblik på frivilligt arbejde samt det historiske lokalkendskab - herunder specielt områdets tørveindustri og dets mange aspekter. Kontingent og indsamlede midler anvendes til museets fremme.

For kontakt, vedtægter og kontingent, se museets hjemmeside.

KLOSTERLUND MUSEUM

KRAGELUNDVEJ 6A
7442 ENGESVANG

VORES VENNEFORENINGER

Museum Midtjylland har to venneforeninger, som samlet tæller c. 280 medlemmer. Venneforeningerne bidrager aktivt til museets samlede aktiviteter og udvikling og kan bidrage med økonomiske tilskud til udvalgte projekter.

Vigtigst er de dog et bindeled mellem Museum Midtjylland og dets besøgssteders lokalsamfund, som skaber en stærk social sparring og forankring - og alle kan blive medlem.

Medlemmer af venneforeningerne får bl.a. følgende fordele:

- Fri adgang til museets besøgssteder
- 10 % rabat i vore museumsbutikker
- Rabat ved udvalgte særarrangementer
- Rabat på museets publikationer
- Modtagelse af nyhedsbrev med tilbud om udstillingsstedernes aktiviteter
- Indbydelse til udstillinger, arrangementer og foredrag.

MUSEUMSFORENINGEN FOR MUSEUM MIDTJYLLAND, HERNING

Foreningen omfatter museets afdelinger i Herning Kommune: Tekstilmuseet, Herningsholm Museum og Frilandsmuseet Herning. Foreningens formål er at støtte Museum Midtjylland – herunder især frivilligt arbejde. Kontingent og indsamlede midler anvendes til foreningens aktiviteter til museets fremme.

For kontakt, vedtægter og kontingent, se museets hjemmeside.

MUSEUM MIDTJYLLAND

VESTERGADE 20
7400 HERNING

SPONSORATER & PARTNERSKABER

Museum Midtjylland er et statsanerkendt kulturhistorisk museum. Vi er en selvejende institution, som er så privilegerede at modtage driftstilskud fra både stat og kommuner - samt en masse andre bidragsydere.

EN STOR TAK TIL JER!

Både Slots- & Kulturstyrelsen samt vores to kommuner Ikast-Brande og Herning skal have en stor tak for en løbende og engageret dialog. En del af vores omsætning og særsatsninger - såsom udgivelser, forskningssatsninger og alternative formidlingsprojekter – får vi dog også via anden vej; nemlig via generøs støtte og donationer fra både lokale og nationale fonde og virksomheder. Den støtte er en uvurderlig hjælp for os, da den giver os mulighed for at lave mere end bare ren drift – og den er en absolut nødvendig forudsætning for, at vi fortsat kan udvikle Museum Midtjylland som et aktuelt og relevant museum og leve op til vores vision og mission.

Vi retter også en særlig stor tak til vores støtteforeninger. Foreningernes donationer og store, løbende hjælp og arbejde har gennem tiden muliggjort vigtige aktiviteter og projekter.

Sidst, men absolut ikke mindst, skal der rettes en stor tak til alle Museum Midtjyllands frivillig-laug og mange medarbejdere. Det er deres dedikerede indsats i dagligdagen, som får tingene til at ske og sikrer, at de ambitiøse projekter og tiltag lander, hvor de skal. Der skal også lyde en stor tak til vores forskellige samarbejdspartnere inden for foreningslivet, andre museer, forskningsinstitutioner og oplevelseslivet. Derudover skal der lyde en stor tak til Museum Midtjyllands bestyrelse og alle andre i museets netværk, der gennem året har bidraget, udfordret og støttet op om museets virke.

KRISTINE HOLM-JENSEN
Museumsdirektør

I 2024 har vi modtaget støtte fra:

- Egefonden - Vibeke og Mads Eg Damgaards Fond
- Fonden for Textilforum
- Gustav H. Christensen A/S
- Herning Kommune
- Ikast-Brande Kommune
- Slots- & Kulturstyrelsen
- Kultursamarbejdet i Midt- og Vestjylland
- Museumsforeningen for Museum Midtjylland, Herning
- Klosterlund Museumsforening
- Dronning Margethe II's Arkæologiske Fond
- Spar Nord Fonden
- Norlys vækstpulje
- Augustinus Fonden
- Jyske Bank
- Dilling A/S
- Føtex, Herning
- Fink Byg ApS
- Dyrlæge Mikkelsen
- Boswell
- SMV Herning
- Elas A/S
- Knud Højgaards Fond

I 2025 skal Museum Midtjylland lave et samarbejde om en udstilling i forbindelse med VM i håndbold.

ET SMUGKIG IND I 2025

Der er allerede lagt i ovnen til et spændende, anderledes og udviklende 2025, hvor museet arbejder videre med de udviklingsspor, der er lagt ud i de foregående år.

I Ikast-Brande Kommune fortsætter vi arbejdet med Hærvejen og formidling i tilknytning til den. Vi håber på finansiering til at kunne medvirke til at skabe øget formidling langs Hærvejsruten. Vi glæder os også til at fortsætte som en aktiv partner i udviklingen af Hærvejstårnet i Nørre Snede.

På Klosterlund Museum sætter vi allerede fra starten af året i gang med at tegne stregerne for en langsigtet udvikling af stedet. Vi holder

fast i at videreudvikle på stedets brand som et museum med imødekommende og aktuell formidling af menneskets forhold til naturen fra oldtid til nutid, men vil samtidig gerne udvikle stedet til et naturligt stop på Hærvejen.

På Frilandsmuseet håber vi, at den længe ventede genåbning af stuehuset på den gamle hedegård endelig kan finde sted. Når det igen er indflytningsklart, ser vi frem til at kunne geninstallere det 1800-tals lydunivers, som vi har opbygget som en del af projektet Soundscapes.

I sensommeren kommer Frilandsmuseet til at danne ramme om Museum Midtjyllands satsning i forbindelse med EURO Skills, som afholdes i Herning. Det indebærer en udstilling om håndværk i Historiens Hus og aktivitetsdage for børnehaver, som skal være med til at genoplive

Fagenes fest og på den måde kan lege håndværket ind allerede fra en tidlig alder. Vi arbejder videre med *Det rullende museum*, som vi har brugt de seneste to år på at etablere. *Det rullende museum* vil fortsat komme ud til skolerne og formidle spændende og nærværende fortid for eleverne. Men det vil også gå nye veje og afprøve, hvad der sker, når vi indleder året med en udstilling om håndboldhistorie. Udstillingen vises i Messecenter Herning i forbindelse med afvikling af håndbold VM for herrer. Den er udviklet i samarbejde med Messecenter Herning og Dansk Håndbold og er en videreudvikling af vores intention om at fortælle industrisamfundets kulturhistorie. I vores tid er sporten og sportsforeninger blevet et af de steder, hvor vi samles som lokalsamfund og nation.

Håndboldudstillingen ligger i forlængelse af særudstillingen *We are the Champions* på Tekstilmuseet. Det understreger, at udstillingens intention om at skabe en bred, folkelig formidling om sport og tøj har været rigtig i forhold til at brande museet udadtil og samtidig skabe bred, lokal forankring. I 2025 fortsætter museet med at undersøge, hvad sport og sportstøj kan i udstillinger og formidling. I maj gælder det en ishockeyudstilling i forlængelse af, at Ishockey VM løber af stablen i Herning.

På Herningsholm Museum kommer vi i 2025 til at udvikle et nyt koncept. Der vil blive reduceret kraftigt i den daglige åbningstid. Til gengæld vil vi åbne op for en stor juleudstilling. Vi ønsker at give midtjyderne en ny, hyggelig juletradition, hvor de sammen kan gå på opdagelse i fortidens og nutidens jul i områdets flotte, gamle herregård fra renæssancen.

2025 er præget af en række store infrastrukturprojekter i Midtjylland. Man vil derfor bl.a. kunne møde museets arkæologer i forbindelse med forarbejdet til anlæggelsen af Rute 15, der skal udvides, samt i forbindelse med opsætelse af master og nedlæggelse af kabler samt mastestationer, som strækker sig fra Nørre Felding til Sandbæk Plantage. Vi vil fortsætte vores arbejde med at skabe en god, smidig og tillidsfuld proces med tårnhøj faglighed, for at vores samarbejdspartnere får den bedst mulige betjening, når de skal bygge.

I 2025 arbejder museet også videre med det store forskningsprojekt *Under Pres* ved Hede-gård nær Ejstrupholm. Den første runde udgravninger i 2024 afslørede et meget komplekst

tempellignende anlæg. Dette håber vi i 2025 at komme til at grave dybere i. Ligesom museets arkæologer skal arbejde videre med resultaterne af de naturvidenskabelige undersøgelser af fundene fra 2024-udgravningen. Det er helt sikkert, at vi ikke har hørt det sidste ord fra jernalderen i Hedegård!

På de indre linjer kommer vi til at fortsætte arbejdet med at tilpasse os den nye museumslov, hvor nye retningslinjer for beregning af driftstilskud giver nye procedurer, som vi skal have indlejret i vores dagligdag. Vi skal også have implementeret de nye vedtægter for Museum Midtjylland. Det betyder blandt andet, at museets styrelse skifter navn til bestyrelse. Sammensætningen ændres i samme ombæring i retning mod en højere grad af bestyrelsesmedlemmer, der er udpeget på baggrund af, hvilke kompetencer museet har brug for, for at fortsætte sin udvikling. Der vil dog stadig være en solid forankring i museets lokalområder og hjemkommuner.

Vi glæder os til at se jer i 2025!

KRISTINE HOLM-JENSEN

Museumsdirektør

MUSEUM MIDTJYLLAND I TAL

Her kan du læse det meste om Museum Midtjylland i tal: Hvor mange ansatte vi er, hvor mange medlemmer vi har i vores venforeninger, hvor mange videnskabelige årsværk vi udgør, hvem der sidder i vores bestyrelse - og hvor mange arrangementer vi havde i 2024.

Dyk ned i tallene, bliv klogere på museet eller spring statistikken over. Samlet set gives der her et overblik over museets aktiviteter, og hvor mange, der har deltaget - samt dem som har været med til at lave dem.

STYRELSEN FOR MUSEUM MIDTJYLLAND

Marianne Bjørn

Formand, Herning Kommune

Erhverv: Selvstændig kost-og træningskonsulent.

Bestyrelsesposter og tillidshverv:

Medlem af Herning Byråd. Næstformand i det Regionale Arbejdsmarkeds Råd og i Vildbjerg Erhvervsråd. Bestyrelsesmedlem i Danhostel Herning Vandrerhjem. Repræsentantskabsmedlem i MCH og i Vildbjerg Sports- og Kulturcenter.

Inge Dinis

Næstformand, Ikast-Brande Kommune

Erhverv: Folkeskolelærer

Bestyrelsesposter og tillidshverv:

Medlem af Ikast-Brande Byråd, Bestyrelsesmedlem Operaen i Midten og i Ikast-Brande Spildevand, Formand for biblioteks-og kulturforeningen i Midtjylland, for Dansk Skoleidræt Midt- og Vestjylland og Formand for Kreds og kommuneudvalget i Dansk Skoleidræt, Næstformand i Dansk Skoleidræt, Medlem af Dansk Skoleidræts idrætsfaglige udvalg.

Mette Guldberg

Region Midtjylland

Erhverv: Sagsbehandler i Gældsstyrelsen

Bestyrelsesposter og tillidshverv:

Medlem af Herning Byråd og regionsrådet i Region Midtjylland. Bestyrelsesmedlem i Beredskabs kommissionen og i Rosa og Asta Jensens Fond. Repræsentantskabs medlem i Nordvest Hallen, Medlem af Handicaprådet, Landsamarbejdsudvalget ved fysioterapeuter, Dialogforum på Socialområdet, Dialogforum på Psykiatrimrådet. Suppleant til Danske Regioners hovedbestyrelse og Kommunernes Landsforening (KL) hovedbestyrelse.

Poul Boll

*Dansk Mode & Textil
(udtrådt pr. 31.06.2024)*

Erhverv: Direktør i P. Boll Holding A/S.

Bestyrelsesposter og andre tillidshverv:

Bestyrelsesformand ELAS A/S og ELAS MH A/S. Bestyrelsesmedlem Den selvejende Institution (Herning Klædefabrik) Fond

Martin Winther Olesen

Medarbejderrepræsentant

Erhverv: Museumsinspektør arkæologi, med specielt ansvar for kap 8 arkæologien i Herning Kommune og jernalderen generelt.

Bestyrelsesposter og andre tillidshverv:

Initiativtager og deltager: I arbejdsgruppen *Under pres* og ansvarlig for udgravningerne, i projektet omkring spader fra jernalderen og i arbejdsgruppen omkring sværd fra Aulum

Henning Pedersen

Repræsentantskabet for Museum Midtjylland

Erhverv: Direktør i Kollund A/S

Bestyrelsesposter og andre tillidshverv:

Bestyrelsesformand Fonden for Blichermuseet på Herningsholm, Ejerforeningen Holmparken 1-7 og bestyrelsesmedlem i Vestjysk Kunstforening, Ulfborg.

Liselotte Olesen

Repræsentantskabet for Museum Midtjylland

Erhverv: Lærer

Bestyrelsesposter og andre tillidshverv:

Formand for Klosterlund Museumsforening

REVISION

BDO, Herning

MEDARBEJDERE

Hvor mange medarbejdere er vi på Museum Midtjylland - og hvordan fordeler de sig?

Samlet set rummer Museum Midtjylland:

Fastansatte årsværk:	22,7
Heraf fastansatte videnskabelige årsværk (AC-personale inkl. museumsleder):	14,99
Heraf er fastansatte på ph.d-niveau:	1
Årsværk som udgøres af fleksjobs o.l.:	3
Årsværk udført af projektansatte:	1
Heraf videnskabelige projektansatte årsværk (AC-personale inkl. museumsleder):	1
Årsværk udført af frivillige:	3,8

SAMTLIGE MEDARBEJDERE 2024

Agnete Høj Posselt
Amanda Rosgaard H Jørgensen
Andreas Mohr Pedersen
Anne Julie Tscherning Bibby
Anne Line Trøllund Nielsen
Anne Marie Larsen
Annette Rosendal Nielsen
Astrid Colding Sivertsen
Birgit Toft
Brit Vestergaard
Christina Vestergaard Nielsen
Constanze Rassmann
Ditte Skov Khan
Ellen Christensen
Gotfred Larsen
Henriette Emma Wulff de Ponsaing
Ida Charlotte Pedersen
Inga Kofoed Andersen
Jakob Mohrsen Kjær
Jesper Meyer Christensen
Julia Vestergaard Myrhøj
Julie Kveiborg Lolk
Katrine Amalie Lewinsky Moestrup
Kristine Holm-Jensen
Line Christine Hansgaard Schnoor
Lone Ritchie Andersen
Louise Jensby
Louise Aarestrup Knudsen
Maja Theodoraki
Malene Dinah Eljær-Christensen
Martin Winther Olesen
Maya Tønning Pedersen
Mette Hansen
Nanna Grønbech Sørensen
Nanna Lynge Jonassen
Niels Skov Jessen
Niels-Jørn Skaibek Brinch
Roland Conrad Rasmussen
Sara Prang Jensen
Stina Tang Frandsen
Stine Linding Fønss
Susanne Sander Ringaa
Søren Timm Meltvedt Christensen
Vibeke Juul Pedersen
William Mailil

MEDARBEJDERES REPRÆSENTATION

KRISTINE HOLM JENSEN

Museumsdirektør, cand. mag

BESTYRELSESPOSTER

Den selvejendes institution Fonden for Textilforum A/S
Ejendomsselskabet Textilforum A/S

Søby Brunkulsmuseum
Midtjyske Museers Udviklingsråd
Kultursamarbejdet i Midt-Vestjylland
VisitHerning

GRUPPER, NETVÆRK OG UDVALG

Æresbindesøster i Hosebinderlauget
Centre for Design- og Produktionshistorie, Styregruppemedlem
Altingets Kulturpolitiske Netværk, netværksgruppe
Dansk Erhverv, Kulturnetværket
Midtjysk Lederforum, netværksgruppe
Kulturledergruppen Herning, netværksgruppe
Kulturledergruppen Ikast-Brande, netværksgruppe
Hærvejsgruppen, Ikast-Brande Kommune

KURSER, SEMINARER OG KONFERENCER

Chefnetværksmøde v/ Organisationen Danske Museer, seminar
Netværksmøde på Textilmuseet, Borås, 1.7
Kulturmødet på Mors, 22.-24.8
Ti vi ka li – optræden på Fermaten i Herning, 5.9
Samtalesalon, Højhuset Herning, 30.9

PUBLIKATIONER

Uldjydens triumf, 2024, Aarhus Universitetsforlag

JESPER MEYER CHRISTENSEN

Samlingschef, cand.mag.

BESTYRELSESPOSTER

Blicher-selskabet, bestyrelsesmedlem

GRUPPER, NETVÆRK OG UDVALG

Encounter, Dansk Center for Herregårdsforskning
ODMs netværk for nyere tids fysiske kulturarv
ODMs nyere tids netværk

KURSER, SEMINARER OG KONFERENCER

Netværksmøde for nyere tids fysiske kulturarv, 19.1, Museum Odense
Møde vedr. Bæredygtigt magasinbyggeri, Konserveringscenter Vejle, 10.10

BRIT VESTERGAARD

Museumsinspektør, cand.mag.

BESTYRELSESPOSTER

Naturnationalpark Harrild Hede og Nørlund Plantage

GRUPPER, NETVÆRK OG UDVALG

ODMs Nyere Tids netværk

ODMs Netværk for frivilligkoordinatorer

KURSER, SEMINARER OG KONFERENCER

Bestyrelseskonference – Naturnationalparker
v/ Comwell Bygholm Park, Horsens

JULIE LOLK

Publikum- og formidlingschef, cand. mag.

BESTYRELSESPOSTER

Klosterlund Museumsforening, bestyrelsesmedlem og sekretær

GRUPPER, NETVÆRK OG UDVALG

Hærvejsgruppe Ikast-Brande, Hærvejsgruppe Engesvang, Hærvejsgruppe Nørre Snede

KURSER, SEMINARER OG KONFERENCER

Hærvejsmødet 2024, netværks møde arrangeret af Udvikling Hærvejen, Tinghallen, Viborg
Førstehjælpskursus, Tekstilmuseet., Herning
Fundraising på soegfonde.dk, Kultursamarbejdet Midt- og Vestjylland, online
Realdania, Repræsentantskabsmøde, MCH, Herning

CONSTANZE RASSMANN

Forskningschef og Afdelingsleder Kulturhistorie, ph.d.

BESTYRELSESPOSTER

Jysk Arkæologisk Selskab (Bestyrelsesmedlem)

GRUPPER, NETVÆRK OG UDVALG

Regionsarkæologisk Netværk
Grøn Omstilling, ODM
Arkæologisk samarbejde med Museum Horsens, Museum Skanderborg og Museum Silkeborg

KURSER, SEMINARER OG KONFERENCER

Generativ AI, Dansk Magisterforening, 20.03., Aarhus
Charter for Grøn Omstilling, 31.01., 13.03., 11.06., 20.08., 12.12., ODM
Bæredygtighed på Museerne, MMU, 30.04. Viborg
Fundraising, 31.05, Barca Hack
Center for design og produktionshistorie, 18.11, SDU, Kolding

MARTIN WINTHER OLESEN

Museumsinspektør, cand.phil.

BESTYRELSESPOSTER

Medarbejderrepræsentant, Styrelsen for Museum Midtjylland
"Grønt råd" i Herning Kommune

GRUPPER, NETVÆRK OG UDVALG

Sidder i arbejdsgruppen til forskningsprojektet "Under Pres"

KURSER, SEMINARER OG KONFERENCER

Regionsmøde Arkæologi Region Midtjylland, FLUGT
Seminar for Torben Egebjerg, FLUGT, Oplæg
Advisory board "Under Pres", Århus, Oplæg
HM Dr Magrethe II, Udgravningsbesøg Hede-gård, Rundvisning
Arkæologisk Årsmøde, Kulturstyrelsen, Vejle, Oplæg
ODM Årsmøde, Vejle, Oplæg
Det kongelige Nordiske Oldskriftsselskab, København, Oplæg
10+ foredrag og oplæg ude af huset om Hedegård samt en lang række rundvisninger på Hedegård

PUBLIKATIONER

Experiments reconstructing and using T-shaped wooden Spades
Henriette Lyngstrøm, Martin Winther Olesen and Lucas Overvad
DANISH JOURNAL OF ARCHAEOLOGY 2024, VOL 13, 1-7,
<https://doi.org/10.7146/dja.v13i1.13871>

VIBEKE JUUL PEDERSEN

Museumsinspektør, cand.mag.

KURSER, SEMINARER OG KONFERENCER

Regionsmøde, Arkæologi, Oksbøl v/ArkVest
Torben Egebjergs symposium mm. Oksbøl v/ArkVest
Seminar: Palæolitikum og mesolitikum i Syds-kandinavien v/Moesgaard
Seminar, reception Ejvind Hertz v/ Museum Skanderborg
SLKS Årsmøde, Vejle
Faglig dag omkring danefæ v/Kongernes Jelling
Regionsmøde, Arkæologi v/Museum Silkeborg

PUBLIKATIONER

Farming during turbulent times: Agriculture, food crops, and manuring practice s in Bronze Age to Viking Age Denmark. I: Journal of Archaeological Science: Reports. Volume 58, October 2024, 104736

SØREN TIMM CHRISTENSEN

Museumsinspektør, cand.mag.

GRUPPER, NETVÆRK OG UDVALG

Tillidsrepræsentant for DM-medlemmer

SAM-udvalg

KURSER, SEMINARER OG KONFERENCER

Modellering af kulstof-14-datering, ODM. 06-03-24 på FLUGT Vardemuseerne
Palæolitikum og mesolitikum i Sydskeandinavien. 19-04-24 på Moesgård Museum.

LINE SCHNOOR

Museumsassistent, arkæologi

BESTYRELSESPOSTER

Julepyntsansvarlig i Arkæologisk Afdeling

LONE RITCHIE ANDERSEN

Museumsinspektør, arkæologi, cand. mag.

KURSER, SEMINARER OG KONFERENCER

Kursus: "Modellering af kulstof-14-dateringer" v/FLUGT, Oksbøl

PUBLIKATIONER

Udstilling: We are the Champions. Museum
Midtjyllands nye særudstilling

KATRINE LEWINSKY MOESTRUP

Undervisningsansvarlig

GRUPPER, NETVÆRK OG UDVALG

Midtjyske netværk for naturvejledere
Det nationale skoletjeneste netværk
Studiegruppe for relationskompetence i undervisning

KURSER, SEMINARER OG KONFERENCER

Naturvejledernes Årskonference

STINA TANG FRANDSEN

Ansvarlig for cafe, butik og frivillige på Tekstilmuseet, booking og erhvervsklub

GRUPPER, NETVÆRK OG UDVALG

MMU netværket for butiks- og markedsføringspersonale
ODM frivillig netværk

KURSER, SEMINARER OG KONFERENCER

Workshop og netværksdag: "Når kunden lægger vægt på bæredygtighed"

ANNE JULIE TSCHERNING BIBBY

Museumsinspektør, cand. mag.

GRUPPER, NETVÆRK OG UDVALG

Medlem af styregruppen i Center for Design og Produktionshistorie, SDU
ERGANE: Early career Researchers of Garments And textiles Network.
ReHUB Herning: Tekstilsymbiose med fokus på bæredygtig produktion.
Dragt- og Tekstilnetværk, ODM: Netværk af ansatte på museer i Danmark med dragt- og tekstilsamlinger og ansatte på kulturinstitutioner og forskere, der arbejder med historiske dragter og tekstiler.

KURSER, SEMINARER OG KONFERENCER

ERGANE: Early career Researchers of Garments And textiles Network opstartsseminar, 12.1, Det Kongelige Akademi, København
Fra en sort fortid til en grøn fremtid, 12.3, SDU Odense
ERGANE: Early career Researchers of Garments And textiles Network seminar, 2.10, Holstebro Kunstmuseum, Holstebro
Oplæg ved Sans for produktion. Statens Kunstfond, 3.10, Herning
Revolution I klædeskabet, 24.10, skals højskolen for design og håndarbejde, skals.
Oplæg v. Museernes Grønne Akademi, 11.9, ODM, Danmarks Jernbanemuseum, Odense.
Landsmøde og seminar: Dragt og Tekstilnetværk, ODM, 16 & 17.11, KØN, Aarhus & Museum Østjylland, Randers.
Oplæg v. Klima og kultur i design- og produktionshistorie, 18.11, Center for Design og Produktionshistorie, SDU, Kolding
Formidlerkursus "Håndarbejde og tekstilindustri Fra hånd til maskine", 25.11, Tekstilmuseet Herning (Museum Salling).

MUSEUMSSTATISTIKKEN

AKTIVITETER & EVENTS

I 2024 havde Museum Midtjylland i alt:

Arrangementer/omvisninger/ foredrag/works-hops på museets besøgssteder (ekskl. skole-undervisning):	105
Arrangementer uden for museet (fx byvandring, åbne udgravninger o.l.):	82

UNDERVISNING

Her gennemgår vi antal af hold og elever, som har deltaget i vores forskellige undervisningstilbud. I 2024 havde museet samlet set besøg af:

Hold fra daginstitutioner:	10
Grundskoleklasser:	120
Klasser fra ungdomsuddannelser:	17
Hold fra andre uddannelser:	13
Samlet antal elever & studerende:	4.577

BESØGSTAL

Museum Midtjylland består af fire besøgssteder. Forneden er opgjort det samlede besøgstal for hele museet og for de enkelte besøgssteder.

MUSEUM MIDTJYLLAND:	32.857 BESØGENDE
Samlet besøgstal for hele Museum Midtjylland - inkl. besøgende på vores åbne udgravninger og undervisning.	
TEKSTILMUSEET:	11.459 BESØGENDE
FRILANDSMUSEET HERNING:	3.746 BESØGENDE
HERNINGSHOLM MUSEUM:	2.095 BESØGENDE
KLOSTERLUND MUSEUM:	8.375 BESØGENDE
BESØGENDE PÅ BY- OG SKOVVANDRINGER, CYKEL- & BUSTURE SAMT ARKÆOLOGISKE UDGRAVNINGER	7.182 BESØGENDE

WEBSITE

ANTAL AKTIVE BRUGERE **71.561**
En stigning på 37,8 % i forhold til sidste år

ANTAL SESSIONER **97.914**
En stigning på 39 % i forhold til sidste år.
Sessioner er et tidsinterval på min. sekunder hvor en bruger interagerer med sidens indhold.

ØKONOMI: ÅRSRESULTAT 2024

Museum Midtjylland har samlet set haft en omsætning på 19 mio. kr., heraf udgør den arkæologiske afdelings omsætning 4,4 mio. kr., hvilket ligger lidt lavere end foregående år. Samlet set kommer museet ud med 0 i årets resultat efter henlæggelser. I 2024 har museet desuden modtaget et særligt tilskud på 250.000 fra Kulturministeriet til brug for samlingsvaretagelse. Disse midler er brugt til opsætning af et nyt ABA brandalarmeringsanlæg på magasinet i Kollund, så museets samlinger er optimalt sikret.

Museet har i 2025 brugt 342.000 af sine henlæggelser fra tidligere år. Midlerne er gået til særudstillingen 'We are the Champions', og til etablering af et nyt IT-system samt til at dække et underskud i den bygherrebetalte arkæologi.

Museet har gennem årene løbende henlagt midler for at sikre museet i tilfælde af udsving samt for at sikre, at vi kan blive ved med at udvikle museet. Den bygherrebetalte arkæologi er uhyre konjunkturfølsom. Alligevel har Museum Midtjylland valgt en model, hvor arkæologerne er fastansatte, så museet kan rykke hurtigt ud ved byggesager og levere effektiv og kompetent sagsbehandling og udgravning. Denne model er valgt for at støtte op omkring de to hjemkommuners ønsker om at være erhvervsvenlige kommuner, selvom det betyder, at museet påtager sig en økonomisk risiko. Ligeledes henlægges midler til, at museet kan indfri intentionerne i strategiplanen om at udvikle Tekstilmuseet og Klosterlund til attraktioner.

Årets resultat (overskud/underskud): **0 DKK**

Procentdel af museets samlede udgifter som blev anvendt til drift o.l.: **13,8%**

Hjemstedskommunens ordinære tilskud beregnet pr. indbygger: **53,50 DKK**